

SZÁSZI ZOLTÁN

Jó reggelt, uraim!

Hat hete hideg. Lassan foszlányokká bomló civil rongyok, madzaggal, dróttal pótolta gomb. Egy vékonyka takaró, prémgallérját évtizedek óta elvesztett kabát, elformátlanodott kalap, egy lyukas, kötött kesztyű, lapát, pléhcsajka (hetek óta nem volt benne meleg étel), kanál, ceruzacsonk, egy szem kockacukor, néhány lap az 1944-es keresztyén népnaptárból. Három szál, féltve őrzött Honvéd cigaretta, félrerakva Szilveszter éjszakájára. Mindjárt, mindjárt itt az év vége, mindjárt!

December 31-e, péntek reggel. Dühös hófúvás. Reggeli sorakozó. Létszámellenőrzés. Felesleges. Aki nem tud kiállni, meghalt. Megfagyott az éjjel. Ételosztás. Egy szelet fekete kenyér, félujnyi büdös szalonnadarabbal. A kis haszid kántor odanyújtja. Nem eszi meg. Ha beledöglük, akkor se. Az Isten ítélőszékénél mindenképpen tisztán kell megjelennie. Akkor is, ha pár száz kilométerre innen, egy koncentrációs táborban, a rabbik tanácsa, a törvényesen összehívott bíróság előtt, az emberek ellen elkövetett bűneiért halálra ítélte az Istent. Szeme fátyolos, mozdulatai szögletesek. Mint mindenkié. Néhányan reménykednek. Valami orosz hadművelet híre terjeng napok óta, olyan ez, mint kivégzés napján a napsütés. Sok haszna nincs, de legalább szép!

Az élet, olyan, mint egy... Milyen az élet? Üres kondér. Kifőzve már minden terv, kifőzve, akár egy fehér, orvosi köpeny a mosodában, s ím, a kockák elvetve, mind hatost mutat, mind hatost. Így lesz szép mintás tavasszal a mező. Rajta itt-ott, mint a kockán, egy fehér pont, egy lecsupaszított koponya homloka. Ívelt, elfolyik rajta az eső, meg lehet benne botlani. A kutyát se érdekli, milyen gondolatok kerengtek valaha a csont mögött, ki hordta ezt a fejet, ki volt, mi volt. Ki ismert? Velünk volt? Levin sorsa. Hiszen megírtam!

Ki pénzét elissza... Csak egy pohárkával. Kecses kelyhekből van-e mit kortyolni ott messze? Meleg kávéházi szegleten kik tudnak leülni, gondolni másokra, ezerfelé elszéledt, rongyos csavargókra, kik lapáttal a vállukon gyalognak a semmibe? Szilveszter éjjelén ki gondol ránk, kikre gondolunk mi?

Sorakozó lefűjva. Be a félig földbe ásott barakkokba. Elég, ha itt rossz, ott, ott legyenek teli poharak, szivarfüst, jó meleg, meg fények. Ha itt nedves, nyirkos a hideg, ha fojt, elbutít a félhomály, ha vágni lehet a mosdatlan emberek sűrű szagát. Sóhajtás. Nyögés. Álmodozás. Eldőltek fák kint. Kutyaugatás. Tankcsapdát nem lehet ásni.

Méter vastagon fagyott a föld. Mégis kizavarják az egyik rajt. Sírt kell kikotorniuk. Heten nem keltek fel a déli sorakozóra. A kis kántor se. Meredt és üres szemmel bámul egy pókhálót, nem látja, hogy a pók alszik, tökéletes a geometria alatta, megtartja egészen tavaszig. Egy rongyos pokróc sincs, amibe becsavarnák, csak úgy dobják majd be, elgémberedett alkarján megvillan az imaszíj barna csíkja, a kék ereiben jéggé sűrűsödött vér. Káromkodhatnak a sírásók. Két pesti, egy makói, egy nyíregyházi, egy kassai és két mátészalkai munkaszolgálatos. Éhesen, mohón kutatják a hullákat. Az egyiknél száraz kenyérhéjat találnak, a kassai egy szempillantás alatt befalja, előtte lesöpri a döglött tetveket a kenyérdarabról. Holtak ruháin veszekednek. Minden jól jön. Kirázzák a tetveket, még langyos, nem teljesen fagyos némelyik darab, s már gombolkoznak.

Egy sál. Egy sál milyen jó! Vagy egy kabát. Egy tányér brassói aprópecsenye a Japánban. Egy kávé. Egészen kevés tejszínnel. Kis pohár sör. Meleg napsütés egy ablak mellett. Megint alkonyat. Tompul az a kevés fény is, ami egész nap rövid. Estére végeznek a temetéssel, a sarokban, halkan, gyereknyöszörgésként valaki kaddist énekel. Mint amikor a három testős temette a füledt afrikai földre Kvasztics doktort, csak itt fagyott a talaj. Semmit nem tudni Istenről. Fülig Jimmy kéne ide, meg a kapitányt. Egy új történet. Mondjuk, arról, hogy megint utaznak, de előtte verekedni kell. Egy utazás, az minden regényhez jó kezdet, az utazás jó. Persze nem gyalog. Hófúvásban. Ezernyolcszáz kilométert haza.

Szóval egy hajó közelében vannak. Legyen a helyszín egy kikötői pálinkakimérés, hát hol legyenek, ha nem ott! Megint valami bizonytalan kimenetelű üzlet miatt kénytelenek heveny pofozkodással utat vágni a kocsmai tömegen úgy, hogy néhány matrózt csak a nehéz, lecsavarható asztallábakkal lehet lekaszálni. Keresni kell valakit a történet szerint. Valami úri magánzót, aki elszökött az apuka végrendelete, a házasság kötelessége elől. Pedig még azt se tudja, akit kinéztek neki feleségnek, s tulajdonképpen abba a nőbe szerelmes, de ezt mintha már megírtam volna, de nem baj, most az a lényeg, hogy a történet alakuljon. Oldalanként lehet változtatni mindig, nem gond az, cseppet sem! Szóval ezer font a fejpénz annak, aki megtalálja! Itt el kell megint sütni azt, hogy csak 50 fontot kellene ígérni, hogy mutassanak, mert ugye annyi van a világon, százzal ne is tessék beszélni, annyit még nem láttak egyben az én hőseim, ezer meg nem létezik! Annyit én sem láttam.

Répa, káposztalevelek, valami sótlan, ízetlen, langyos kotyvasztott lé. Ez a vacsora. Utolsó vacsora ebben az évben. Péntek van. 43' Szilveszterének napja. Böjti eledelt kapunk. Rendes, istenfélő emberek őreink, hogy így gondoskodnak a böjtről! Este sorakozó után folytatható lesz a mese. Előtte csuklógyakorlat, mert a század nem elég gyorsan állt fel a sorakozóhoz. Mintha sietni kellene itt már valahova. Gémberedik a kezem, és lopva nézem, majdnem elröhögöm magam: itt mintha most kétszáz Vanek úr gyakorlatozna a garnizon gyakorlóterén. Bénán, ügyetlenül. Fagyott ujjakkal tartják a vézna férfiak a rájuk boruló sötétséget. Én talán már be vagy elmennék...

– Mondjad Freddy bátyám, most kavarod, vagy nem kavarod? Már azért kérdem, mert háttal állsz nekem, és éppen olyan mérgesen lődözöl ezekre a vadakra, mint én. Itten nekem büdös a helyzet, Freddy bátyám, nem kéne innen meglépni, valami vízi járművel? Nekem, mondjuk, a Vakapád megfelelne? Az jó kis hajó, csak érjünk el a kikötőig?! A kamáslim már csupa vérhólyag és igen bosszantóak ezek a vadak! – ordítja tele torokból Fülüg Jimmy, szállásmester és fregattfőhadnagy a vén tengeri ordas, Piszkos Fred mérhetetlenül zsíros és iszonyatot keltően koszos fülébe, miközben már térdig áll a géppisztolygolyók rézhüvelyének tengerében. Helyszín: egy süllyedő jachthoz közeli kocsmá, valahol San Francisco szárazdokkjai mellett. A helyzet: meleg. Indulatok forróak.

Kedélyek szintén. A foguk közt késsel a köteleken éppen erről a meglékelt hajóról a kocsmá felé igyekvő fekete ruhás nindzsák igen elszántan támadják hőseinket, rémisztő ez a véres csíhi-puhi. Valószínűleg ismételten valami nem eléggé megnyugtatóan lezárt és elintézetlenül maradt, a Fekete Kéz bandájával szembeni részesedési problémákat felvető rumcsempészési rendezvény miatt alakult ki ez a heveny pofozkodás. Ami éppen olyan gyorsan múlik, mint egy tavaszi nátha, csak kissé fájdalmasabb, nagyobb méretű és jóval kékebb daganatokkal jár annál. A tavaszi náthát egyébiránt akkor lehet a legkönnyebben összeszedni, ha éppen rajtakapnak úriemberként, amint egy férjes asszonynál támasszuk alá mély tiszteletünket, és bizonyos kényszerítő körülmények, mint például a házigazda kulcsainak csörgése a zárban és egyéb zajok miatt igen hirtelen, kénytelenek vagyunk zokni, nadrág, ingmell, sőt minden egyéb alsó és felsőruha nélkül leereszkedni hat méter magasból a kilazult villámhárító drótján, bele a márciusi hóolvadásba. Egy éppen arrafelé járórözo csendőr elé toppanva ártatlan képpel és a biztos tavaszi nátha első előjeleivel, a sűrű tüszögéssel bizonygatjuk tisztességszándékunkat a rend őre előtt, de hiába. Ezt nem érti meg, fittyet hány a mi igazságunkra, állításainkat hamisnak ítéli, sőt máris fütyül, hogy erősítést kérjen a szomszéd sarokról, és ezzel felhívja a figyelmet ránk, nem mellesleg igencsak zavarba hozza az éppen arra vonuló, karmelita rendi novíciákat, akik apró sikkantásokkal nyugtázzák valóságosan pucér és egy alapos megfázásnak kitett teljes kilétünket, ami igen kényelmetlen helyzetet jelent egy jól nevelt fiatalember számára, aki lornyokon át szokta figyelni a világot, hogy jobb benyomást keltsen a társaságban, pedig nincs is szüksége semmilyen látásjavító eszközre. Szeme, mint egy sasé. Vagy mint kettőé.

– Hát, Jimmy fiam, azt hiszem, itt az ideje a visszavonulásnak, úgyhogy tatvitorlált le, azt a csomót vágd el, itt hozzá a balta, az majd learatja őket kicsit, ha szétgurultak, mint a fagyott krumpli az alsó fedélközben, akkor húzunk innen elfelé, te balra, én jobbra! – szól vissza Pizskos Fred, a kapitány, aki egyébként mindig magánál hord egy hatalmas revolvért, s mint mindig, öltözete most is egy hatalmas, hónaljban kissé bő nadrág és egy elnyűtt kapitánysapka, bal első zsebében pedig biztos, hogy van egy alma is, csak az a kérdés, hogy jonatán vagy aranyranett-e. Bár ahogy az öreg rémet a világ tengerein és óceánjain pénz és értéktárgy iránti mérhetetlen sóvárságáról ismerik, inkább aranyranett lehet az az egy szem alma, annak legalább a nevében nemesfém van, és már az is valami. Hiába, a látszatra, adni kell!

– A Vakapád a hatodik mólónál van kikötve, torpedónaszádnak van álcázva, balra mellette egy dzsunka horgonyoz, Maláj Sárkány Huan fiáé, ne arra ugorj fel, hanem a két ágyúsrá, na majd ott találkozunk. Ha nem sikerül időben eljutnom a hajóra, és te leszel ott hamarabb, vitorlát fel, motorokat teljes gőzre és fuss ki! A hülye Wagner úr a hajókonyhán alszik, első osztályú vitorlamester és hajószakács, és két vödör vízzel, néhány pofonnal egészen jó matrózt lehet belőle faragni, de gyorsan kell intézkedni, mert képes két pofon közt ismételten berúgni, tehát el kell venni a másfél literes ráki pálinkás palackot tőle, amit a zubbonyában rejteget. Kemény dió a Wagner, megközelíteni sem könnyű, olyan átható szeszszaga van, még az első világháború kitörésekor berúgott, azóta csak ráiszik, ám a húsz-egynéhány éve tartó részegsége ellenére igen pontos jobbegyeneseket képes elhelyezni a támadója álkapcsán, ha megszorítják. Tsülök legyen a gépész, Rézgrótot tedd meg első tisztnek, vakon elvisz ezen a golyóbison bárhová! Ha sikerül elindulni mégis, a vén hülyének, a Wagner úrnak be kell magyarázni, hogy Budapestre megyünk, a Zwack-gyárba, ott annyit íhat majd, amennyit csak bír, de előbb oda kell érnünk. A Zwack az neki valami rokonféle, legalábbis ezt mesélte, ha hazudott, én is tódítok. Irány Szicília, majd Kréta, onnan a Boszporusz, és a Fekete-tengeren át, fel a Dunán igye-

kezzetek. Ha már Pesten vagytok, akkor a római-partnál kössetek ki, ott nem feltűnő. A várhegy alatt bejuttok a városba, a Szövetség utcát keressétek, ott meg a Reich gyereket, olyan betört orrú figura, neki jó kapcsolatai vannak ott. Mielőtt a Zwackhoz mennétek, elébb elvisz a Serény Múmiák Klubjához, ott szereztek pénzt, aztán toboroztok legénységet likörgyáriakból, csupa edzett, keménymájú figura, nem kell őket féltetni, és utána irány a Bolondság-szigetek, az ottani magánérc bányákból majd csak kihozzuk, amit lehet! Ja, és nekem ne likőrt rakodjatok be, hanem ha lehetne 72 fokos karibi rumot, legkevesebb négy hordóval, hogy elbírjam viselni a hosszú úton majd a pofátokat! – szól vissza Piszkos Fred, és közben egy olyan elegáns pofont húz le az egyik, őt már-már fél méterre megközelítő fekete ruhás fickónak, hogy az hármasszaltó közben hét fogát sorozatban kiköpve ájultan zuhan a fedélzetre. Miután magához tér, soha többé nem vesz fel semmilyen harcias öltözetet, kezét sem emel senkire, igaz, a darabos törések után nehezen tudja majd csak megemelni a kezét, és beáll egy szeretetszolgálathoz, ahol rizst főz egész további életében, ép kezével a fájóst simogatva folytonosan. Csak néha-néha jut majd az eszébe, egy-egy viharos monszunos éjszakán, mekkora hatalmas pofon téríthet meg egy embert egyszer s mindenkorra! Egyébként az ilyen első osztályú pofonokat még sokáig szokták emlegetni az esetleges szemtanúk a rakparti hal- és rumszagú, homályos és füstös matrózkocsmákban, különösen a csendes, hurrikánok érkezését váró, vihar előtti mesélős estéken, amikor nincs verekedés, mert eléggé fáj az ember feje a szaggató nyomásváltozásoktól is, minek még azt túlfeszíteni, ilyenkor minden dzsungelt, sívatagot, óceánt megjárt vén csavargónak tucatnyi pofon viszket a tenyerében.

Szóval így lesz ez valahogy! Meg volt tartva az ég a sorakozónál, lezúdulhat a jégvihar, elmúlhat 1943! Piszok egy év, mit mondjak, piszok egy év. Nem lényeges. Hideg van. Hóvihar. Néhányan mocoognak, van, aki imádkozik. Meg kéne keresni a kalapom. Mindjárt hajnalodik. Ha minden igaz, akkor reggel ötkor kell kikötnie a Vakapádnak a Római-parton, ott, ahol a csónakház mellett a nagy fűz behajlik. A büfés még biztosan nem lesz ébren, pedig Fred kapitánynak meg Jimmynek is sürgős ihatnékja szokott támadni kikötéskor. Valahogy fel kéne ébreszteni a büfést! A magánzó fiatalurat pedig, akire ki van tűzve az az irgalmatlan sok pénz, azt meg mintha láttam volna az egyik kávéházban. Nincs más hátra, mint előre! Az élet olyan, mint egy gyári ruha elszabott konfekció mérettel, esküvő vagy elhalálozás napján először kivéve a szekrényből és ráadva a balszerencsés delikvensre. Szóval P. Howard hazamegy! Kinyitom a tákolt ajtót a félig földbe ásott kunyhón, ahol negyvenen nyomorognak legalább. Néhányan felmordulnak, hogy megőrültem-e. Jimmy és Fred is integet, Wagner úr a hívogató szavainak súlyosbíttása gyanánt kétszer-háromszor alaposan fejbe csapkod egy léccel, és a Török Szultán a Rézgróffal együtt beemel a yacht fedélzetére. – Jó reggelt, uraim! A büfést máris ébresztem!